

ADATTÁR.

ADATOK A MAGYAR MŰDAL KIALAKULÁSÁHOZ ÉS FORRÁSAIHOZ.

A magyar műdal kezdete a XVIII. században c. dolgozatomban kifejttem, hogy az énekelhető műdalt a XVIII. században a fölvilágosodás teremtette meg, s mint a német rokokó-klasszicizmus sajátos műfaját Révai Miklós honosítja meg nálunk, Verseghy pedig gazdag gyűjteményt ültet át belőle. Mindketten kevésbé lírai költeményeket, inkább kótaszövegeket fordítanak vagy dolgoznak át: evvel egyrészt a németes verselésnek törnek szélesebb csapást, másrészt követőkkel együtt megteremtik lírai költészetünk dallamosságát. Az alábbiakban részint kiadatlan költeményekkel, részint forrásaiknak teljesebb kikutatásával vagy pontosabb megjelölésével mintegy megokolom, bizonyítom állításaimat s kiegészítem eddigi ismereteinket.

1. Révai Miklós kiadatlan versei.

A rokokó-klasszicizmus végső forrásában az ókor nagy lírikusaira támaszkodott, elsőkül Horatius, Catullus s leginkább Anakreon voltak a példái és forrásai. Azonban nem kerülték el figyelmüket a *dii minorum gentium* sem; finom érzékkel találják meg kisebb poéták alkotásaiban is azokat a könnyed, dalszerű megszólamlásokat, amelyek miniatűrökül jól illenek a rokokó-foglatba. Miként Hagedorn (mégpedig a szerző megnevezése nélkül) átveszi¹ Ausonius XVII. epigrammáját (*De Myrone et Laide*), s Csokonai *Hány a grácia?* c. kis dallá formálja a CXXI.-et, Révai Statilius Flaccus egyik versét dolgozza át, még — az első német anakreonisták példájára — rímtelen negyedfeles és hármas jambusokba. Ez a költeménye máig kiadatlan.²

Az aluvó Kupidóra.
Statilius Flakkus után.

Alszol, ki álom üző	Alszol, nem is lobogtat
Komor keserveket	Vásott, hamis kezed
Gondatlan foglyaidra	Gonosz tüzrel szikrázó
Örömmel hintegetsz,	Mérges szövétneket
Habokból lett Anyá(d)nak	'S erőt rugó fjadból
Kegyetlen gyermeke!	Nyilat nem szőrogat.

¹ *Myron und Laïs*. Magyarra ford. Lukáts István. (*Költeményei*, 41. l. Kiadta Gálos Rezső, 1911.)

² N. Muzeum kvtára, Quart. Hung. 1310.

Mérészkedjék ¹ akárki;	Még a' te álmod is:
De én nem bízhatom.	Mert félek, hogy fejemre
Gyanús nekem 's ijesztő	Látsz ott is bánatot.

Ugyancsak klasszikus eredetűek a következő eddig kiadatlan dalai is:²

Az önként fogollyá lett Kupidó.

Navagéro utánn.

Minap verágokat	E' közt a' tsintalan
Szedett kedves Lutzám,	Sajdítja két szemét
Hogy kötne szép bokrétát:	És szép mellyét Lutzámnak:
Le szállt véletlenül,	Tetszett a' gyenge kéz,
Mint lepke kis madár,	Tetszett a' szép ajak,
Közel hozzá Kupidó.	Hószín vállát tsodálja.

Meg fogja Szép Lutzám,	Belé ölelkezik,
'S készül virágival	Önkényén meg marad,
Hamar le is kötözni,	'S bútsúzik Tzipriától:
Ellenzi a' fogoly,	Isten hozzád, Anyám!
Tsapkodja szárnyait,	Már más anyám vagyon,
Hogy el repül kezéből.	Keress már más Kupidót.

A' Lutzá' Madara.

Szelíd nyájas falat	Le száll kezére is,
Az a' pitziny madár,	Gyengén tsipdesgeti
Miként játszik Lutzámmal!	Ingerlő szép kis úját:
Ennek mi sok szabad,	Ugrik mellyére is,
Mint tsalja aszszonyát,	Hol érzi bús hevét
Követ sok szép enyelgést.	'S pipegve azt kesergí.

Le száll meg el repül,	Szájából éteti
Édesdeden tseveg,	Gondos kis Aszszonya,
Magát hogy meg nem adta:	Irigylem ezt valóban:
De vállán ott terem,	Mert itt öröm között
Ha mondja asszonya,	A' tsókokat szedi,
Hogy már magát meg adja.	Melleyekre én sohajtok.

Megint a' morgók ellen.³

Katull utánn.

Morognak a' komor	Azért is adj ezer
Vének mind úntalan,	Tsókot, százat hamar,
Hogy nem szününk szeretni.	Adj még reá hevedbenn:
De bosszújokra is,	Adj még ezret, 's megint
Hogy meg repedjenek,	Adj százat erre is,
Lutzám! mi tsak szeressünk.	'S mindég ezerre százat.

Lám, alkonyodhatik	Mikor sok ezreket
A' nap 's kelhet megint	Adtunk egymás utánn,
Mosolygó virradással:	Hamar keverjük öszve:
Nekünk ha el telik	Hogy számát mi magunk
Egyszer rövid napunk,	Se tudjuk sok között,
Alunnunk kell örökké!	De más kaján se tudja.

¹ Áthúzza: *Bátorzkodjék*...

² Nemz. Múzeum kéziratára, u. o.

³ L. *A' morgók ellen* c. költeményét Császár, *Deákos költők* c. kiadásának jegyzeteiben. (I. 341. l.)

Szerető állhatatosság.

Flaminius után.

Mint a' merő sziklát	Próbára vetheted :
Az ordító szelek	Olly állandó Lutzám !
Tsapják szörnyű haraggal,	Az én szívem te hozzád :
'S e' közt a' kő szikla	'S nem ingathatja meg
Illy rút erőre is	Az én hívségemet
Ki nem mozdul helyéből:	Se boldogság, sem inség.

Tsók lopáson habzó szerető.

Flaminius után.

O jaj nekem! még meg halok,	['S ez a' harag nem tsak meg öl,
Tsak egy tsókot ha nem lopok,	Engem nagyobb kínnal fenýt
Lutzám! e' gyöngy ajakról;	Még a' halál után is :
'S ha vak merőn tsókot lopok,	Mert gyötrené bús lelkemet
Attól tartok, hogy majd reám	Még ott a' más világon is
Örökre meg neheztelsz.	Meg bántódott szerelmem.]

Lopok még is; de nem teszem:
 Mi jobb a' két dolog közül,
 Habzom megint iránta:
 Lelkem se szól, én sem tudom,
 O jaj nekem! tsak hogy veszek,
 Azt mélyen érzi szívem.

A Steffan-féle dalgűjteményből, amely Fabchich bizonyása szerint Révait az énekelhető műdalhoz vezette, két kiadatlan költeményét őrizi a Nemzeti Múzeum.¹ Az egyik Kleist *Amyntja* (1751), amelyet a *Sammlung deutscher Liederből* fordított, ahol az eredeti 1778-ban Steffan zenéjével jelent meg.

Amynt pásztornak kesergése.

Megyen tehát? már életem keserves:
 Tőlem nagy köz szakasztya Lalagyét.
 Amott tűnt el: lehellj, o gyenge szelő!
 Talán onnét lebegsz.

Immár eltűnt: folyó vigy hírt utánna:
 Ötet vesztvén hervad kies mezőnk:
 Siess, mondjad, hogy erdőnk érte búsong,
 Hal érte pásztora.

Melly völgy frisül most már tekintetétől?
 Artzájától hol szebb most a' patak?
 Mellyik liget zeng édes énekére?
 Hol járja tántzait?

Egy pillantást! tsak még egy kéz szorítást!
 Tsak egy tsókot, millyent előbb adott:
 Tsak ezt engedd, aztán már, ó szerentse
 Ha tetszik, sírba dönts.

¹ Az Oct. Hung. 432. sz. kézirat-kötetben.

Igy sirt Amynt, bús könyvező szemekkel
 A' tájt nézvén, hol el tűnt Lalagye :
 Látszott a' táj meg illetődni 's véle
 Zokogni Lalagyét.

Estve 31. Decemb. 1787.¹

Egy másik kiadatlan verse, amelynek szerzőjét megnevezi, szintén a SdL.²ből való, de a III. részből, ahol Fribert zenéjével van meg:

Álom.

Utz utánn.

Álom! most is gyönyörködöm
 A' tündér képezetben,
 Lankadt testtel mikor minap
 Le dültem a' bokorban:
 Hol a' patak meg gyűlt vize
 Tavát tsinált árnyék alatt.

Már nem szorúlt függő tsetse
 Szabad kényvel mosolygott,
 Merő szemem nem telhetett,
 Édesdeden csodálta.
 Virágokon járó Zefír
 Örült 's gyengén lehelt rá.

Sürün bé nőtt levél közül
 Ott fektembe ki néztem.
 Hogy vetkezett az én Lutzám
 A' tó szélén feredni.
 Immár ingig le vetkezett,
 Kit gyenge szél lebetegtetett.

Készült Lutzám o melly öröm!
 Vetkezni már egészen,
 Azon közben fel ébredék
 'S el tűnt e' kép előlem.
 'S ha bár megint el alszom is,
 Már a' vízben leszen Lutzám.³

2. Révai Énekeinek forrásaihoz.⁴

1—5. A bécsi aufklärísták közül elsől Sonnenfels munkái kerülnek kezébe: *Das Opfer* c. kis pásztorjátékát fordítja le Nagyváradon 1779-ben *Az áldozat* címmel.⁵ A másik bécsi poéta a travesztált *Aeneis* szerzője,

¹ Párhuzamul Kleist utolsó strófáját közlöm:

So klagt Amynt, die Augen voll von Thränen,
 Den Gegenden die Flucht der Lalage;
 Sie schienen sich mit ihm nach ihr zu sehnen,
 Und seufzten Lalage!

Lefordította Kazinczy és Verseghy is.

² SdL. a *Sammlung deutscher Lieder*, LBl. a *Lyrische Blumenlese* rövidítése.

³ Uz *Ein Traum* c. költeményének, Révai eredetijének első strófája így hangzik:

O Traum, der mich entzücket!
 Was hab ich nicht erblicket!
 Ich warf die müden Glieder
 In einem Thale nieder,
 Wo einen Teich, der silbern floss,
 Ein schattiges Gebüsch umschloss.

V. ö. Csépany István fordításával is (tizenkettekben), Orpheus, 1790. II. 186. l.

⁴ Az I., V. és XXIII. Ének (Révai maga jelöli meg) Horatius, a III. és IV. Sappho, a IX. Ovidius, a XIII. Catullus verse után készült. Az Anth. Palatinában jelöli meg (legtöbbször csak közvetett) forrását Császár Elemér (*Deákos költők* I., jegyz.) a VI., VIII., XII. és XV. Énekeknek.

⁵ *Elegyes versek*, 1787. 198. l.

a szabadkőműves Aloys Blumauer. *A' jámbór falusi leány*¹ (XXVI. Ének) ennek *Wunderseltsame Klage eines Landmädchens in der Stadt* c. költeménye, az, amely — talán Révain keresztül — hatással lehetett Czuczor Gergely *Falusi kislányára* is. Révai nem ragaszkodik hiven eredetijéhez, mert maga mondja Anakreon-fordításának előszavában,² hogy «a' verskötetnek telylyesebb befejezésére néha-néha valamit közbe költöttem, azonban még-is úgy, és olyan féle gondolatokkal, a' milyenek egyenesen folynak a'... költőnek volt képzelődéséből, és a' melylyek annak *értelmét is jobban magyarázzák*. Ezzel a' szabadsággal egyéb fordításimban is éltem most későbbben.» Ilyen szabadabb fordítás ezé a Blumauer-verse:

Du lieber Gott bald dankt' ich dir
Wohl nicht für deine Gabe;
Noch nie war mir's so ärgerlich,
Als in der grossen Stadt, dass ich
Ein hübsch Gesichtchen habe.

O jó Isten! majd meg bántlak
Ingyen adományodért:
Hogyszebb vagyok, majd nem áldlak
Szerettem kegyelmedért.

Nékem ez olyly botránkozás,
Tsak nem vesztem lelkemet:
Arra visz a' boszkonkodás,
Fel karmolom képemet.

Ennél sokkal hívebb Uz és Kleist költeményeinek fentebb közölt fordítása és az a Weisse-átdolgozás, amelyről dolgozatom egyik jegyzetében volt szó.

6. A *Kupidó éneket kér a költőtől* c. műdalt (X. ének) Révai két német versből szerkesztette eggyé. Az egyiknek forrása Chr. F. Weisse *Preis der Lieder. Amor und der Dichter* (Steffan, SdL. III. 19.) a rokokó-költészet egyik legbájosabb költeménye. Hogy Révai elég hiven fordította, igazolja ez a kis párhuzam:

Amor:

Meine Mutter hat ein Paar
Allerliebste Turteltauben:
Sieh, ich will ihr eine rauben,
Thu' ich es gleich mit Gefahr.

Kupidó:

Tartat egy pár szép gerlitzét
Anyám 's velek játszik is:
Neked lopom az egyikét,
Hogy ha rajta vesztek is.

Der Dichter:

Wie? zwei Täubchen, welche sich
So getreu und zärtlich lieben,
Durch die Trennung zu betrüben
Harter Räuber, schäme dich.

A' költő:

Az egymáshoz hív gerlitzét
Párjától meg fosztani,
Te kegyetlen! Mind kettejét
Nem szánád búsítani?

Sokkal szabadabb a vers folytatásának átdolgozása. Az első részben Amor végül is rábírija a költőt, hogy énekelje meg. Révai ügyes fordulattal, miután «bírija immár» Lutza szívét, eleget is tesz a költő ígéretének:

Már mondjuk el az éneket,
Mert különben meg gyaláz.

Az ének a szerelem hatalmáról szól: Hagedornnak *Die Wunder der Liebe* c. költeményét dolgozza át; de csak a gondolatmenetét használja föl, azon belül szabadon csapong képzelete. Íme egy kis részlete:

¹ U. o. 164. l.

² Kézirat a N. Múzeumban, Quart-Hung. 1310.

Der Liebe Macht ist allgemein,
Ihr dient ein jeder Stand auf Erden,
Es kann durch sie ein König klein,
Ein Schäfer gross und edel wenden.
(LBl. VII. 17.)

Szeretetek nagy hatalma
Az egész természetén.
— — — — —
Nézz egy királyt, ki' szavára
Földig borul sok ország...
De szerelem büszkeségét
Ennek is meg töreti.

7. A *Lutza' szépségéhez* (VII. ének) inkább csak az ötletet adta J. P. Uznak egyik közkedvelt költeménye, *Die Geliebte*.¹ Révai nyilván a költeménynek Ramler-féle változatából (SdL. III. Abth. 3.) vette a szöveget:²

Die ich mir zum Mädchen wähle,
Muss von aufgeweckter Seele,
Muss von schlankem Wuchse seyn;
— — — — —
Fuss und Hand sey rund und klein.
Ist ihr Mund zum Kuss geschaffen:
O! so braucht sie nicht mehr Waffen! —
Ich bin ihr Gefangener.

Ajakadon elevenség
Pirul 's tsókra ingerel...
— — — — —
Kartsu tested, ép termeted
Szépek pitziny lábaid.
— — — — —
Ó szebb nemnek ragyogványa
Meg vesztettél, rab vagyok.

8. *Szerető harag* c. verséről (XIV. Ének) maga mondja, hogy «Fontanelle' verse utánn» készült. Fontanelle nevű francia költő nincs; de írt verseket is Bernarde de Fontanelle, a száz esztendőt ért író, (1657—1757.) a fölvilágosodás egyik harcosa, az Académie des Sciences titkára és történetének írója, akinek egy *Reflexions sur la Poétique* c. munkáját Révai *A' Vers szerzés két különböző módjáról* c. értekezéséhez forrásul használta.³ Munkáinak teljes kiadásából⁴ idézzük a verset:

Caprice

Je ne dors ni nuit ni jour,
Le diable emporte l'Amour,
Ses petits frères, sa mère,
Tous les parents, jeux et ris,
Toute l'isle de Cythère,
Et qui plus est, mon Iris.

Szerető harag.

Sem éjjel nem alhatom,
Sem nappal nem nyughatom:
Nyegem tsak a sok gyötrelmet,
Az ezer keserveket
Vigyé Tatár a' Szerelmet,
Azt a' falat gyermeket.
Vigyé anyját, ötseit,
'S minden vérség' feleit:
A' játékot, a' mosolygást,
A' pitziny örömmökkel!
Halljad Lutza! ezt a' morgást:
Még téged' is vigyen el.

Fontanelle költeményét Gleim dolgozta át németre és Révai versének címe Gleiméra (*Zorn über Zärtlichkeit*) is emlékeztet.

9. *A' szökevény Kupidó* c. verséről, melynek «piciny falat» kifejezése (épen úgy, mint a *Szerető haragban* a «falat gyermek») Faludi verseiből

¹ Uz költeménye sem eredeti: Cl. Marot francia verséből készült. (*Quand vous voudrez faire une amie*).

² Csak ebben van meg a jellemző befejező sor — s ez is a Kurzböck-féle megzenésített kiadásra utal. V. ö. még alább J. A. Weppen *An Iris* c. költeményével, Verseghy forrásai között. (25. *Amor*).

³ Csaplár, *Révai élete*. III. k. 32. l.

⁴ *Oeuvres de Fontanelle*. 1762. IV. k. 253. l.

származik,¹ már Császár Elemér kimutatta,² hogy a *Görög anthológiából* való: Meleagros epigrammája a forrása. Mégis megemlítem itt, mert rá akarok mutatni, hogy a Révai a németekkel közös forrást használt: a témát Joh. Nic. Götz is földolgozta *Der verlorene Amor* c. költeményében, s épen úgy dalformában, mint ahogyan Révai is népies formában ülteti át (Götznél hivebben) a görög distichonokat; Venus elvesztette kis fiát, de megtalálják a költő kedvesének szemében:

. . . οὐ με λελήθας,
τοξότα, Ζηνοφίλας ὄμμασι κρυπτόμενος. (*Meleagros*)

Ihol vagyon a' rejtekbenn,
Látom, honnan tzelozgat:
A' szökevény te szemedbenn
Lappang, Lutza! ne tagadd! (*Révai*)

10. Ilyen görög forrásra megy vissza — s epigrammának a németekkel egyezően dalszerű földolgozása — Révainak egyik legszebb költeménye is, a *Szerető kívánság*.³

11. Végül Metastasioban is találtam egy versének forrását. Metastasio drámai költeményeinek egy (névtelentől) megjelent német fordításában,⁴ a VI. kötet függelékében bukkantam *A' meg hült szeretet* c. jellemzően barokk strófákban készült versének forrására. A költemény német fordítója nem azonos a drámák fordítójával:⁵ «Nachfolgendes Gedicht ist nicht aus meiner Feder geflossen. Ich habe solches vor einigen zwanzig Jahren von einem Freund erhalten und von ungefähr unter meinen Schriften gefunden. Mein Freund nannte es *Tiren an Florinde*.» Most *Die Freyheit. An Nice* (Ein kleiner Gesang.) a címe. A német fordítás, miként eredetije is (Metastasio harmadik, *La liberta* c. canzonettája),⁶ 13 strófa, Révai 11-be vonta össze. Nincs nyomunk, hogy Révai olaszul tudott: szinte kétségtelen, hogy ezt az épen Bécsbe érkezése előtt megjelent fordítást használta. Utolsó strófáját összevetéssel közlöm:

13. Eine Falsche will ich meiden;
Du verlierst ein redlich Herz:
Und ich weiss nicht wessen

[Schmerz
Mehr erträglich von uns Beyden.
Dies weiss ich, dass nie so treu
Dich ein andrer wird entzünden;
Da, o Nice, leicht zu finden
Eine voll Betrügerey.

11. Én változó tséltsap szivet
Hagytam el; nem nagy kár.
Te állandó jámbor hivet
Vesztettél; aggódj már.
Én hamisbat,
Te igazbat
Nem találsz, keress bár.

¹ V. ö. Faludi, *Cupido*. (Négyesy kiad. 43. l.)

² *Deákos költők*, 1914. I. 430. l.

³ V. ö. Gálos, *Adatok a deákos költészet kialakulásának történetéhez*. 1932. 25. l.

⁴ Des Peter Metastasio *Dramatische Gedichte*, aus dem Italiänischen. Frankfurt und Leipzig, 1769—76. 11. k.

⁵ A költeményt F. W. Gotter is lefordította (1772) s mint eredetit közölte költeményei között (1803.) Fordítása azonban sokkal szabadabb s így Révai inkább e névtelen fordítót használhatta.

⁶ Lefordította Csokonai is, egyszer versben (ÖM. Harsányi és Gulyás kiad. II. 43.) és egyszer prózában (u. o. 472. l.).

Révai forrásaiból egyelőre ennyire tudok rámutatni: e példák is igazolják fejtegetéseink eredményét.

3. Verseghy dalainak forrásaihoz.

Verseghy forrásainak egy részét eddig is ösmertük. A magától Verseghytől megjelölteken kívül Császár Elemér,¹ Alszegey Zsolt,² Major Ervin³ és e sorok írója⁴ már sok versnek eredetijét megjelölték. A forrás megjelölés részben (Major cikkeiben) a kótákon alapult; ezek azonban legtöbbször nem nevezik meg a szöveg szerzőjét (s ez a magyarázata, hogy maga Verseghy sem); ezeket tehát ki kellett nyomoznom, annál inkább, mert néha még a költemények szövegét sem közlik teljesen. Ebben Friedländer alapvető munkája és Hoffmann von Fallersleben könyve⁵ volt némi segítségemre. De nem tudtuk azoknak a verseknek szerzőit sem, amelyeket Verseghy a *Lyrische Blumenlese*-ből fordított: Ramler a költeményeket a szerző megnevezése nélkül adta, mert részben átdolgozva vette föl gyűjteményébe. Ő maga azonban, szerencsére, egyik-másik példányába kézírással bejegyezte a szerzők egy részének nevét, s akadtak mások is, akik a szerzőkre ráismertek. A Ramler-irodalmat végigböngészve, természetesen rá kellett akadnom Carl-Schüddekopfnak, a rokokó költészet ismertetése körül utóbb nagy érdemeket szerzett tudósnak doktori értekezésére,⁶ amelyben e jegyzetekből sikerült a Ramler antológiáiban között összes versek szerzőit, néhány kivétellel, felsorolnia. Mindezek segítségével az alábbiakban az eddigieknél jóval teljesebb képét adhatom Verseghy forrásainak s megrajzolhattam dolgozatomban költészetének jellemét.

Forrásjegyzékembe nem vettem föl a nem-német eredetű verseket, tehát Delille-fordítását, a Lafontaine-elbeszéléseket,⁷ az angol forrásokat⁸ és azokat a latin (Ovidius, Horatius) fordításokat, amelyeket már Császár Elemér megjelölt.⁹ Egy humanista forrással ezeket is meg tudom szerezni s egynél valószínűvé teszem a latin eredetet. Az utóbbi:

19. *Ámor és a' Halál.* Latin forrásra vall, hogy a költeményt Baróti Szabó Dávidnál is megtaláljuk, első ízben a *Vers-koszorúban*:¹⁰ *Az halálról és szerelemről.* A közös forrást e kis párhuzam igazolja:

¹ Verseghy összes költeményei (Bp. RMK., 1910.) kiadásának jegyzetében és *A német költészet hatása a magyarra a XVIII. században* c. akadémiai értekezésében (Bp. 1913.) a LBl. költeményein kívül a köv. versek pontos forrása (a számok a most id. kiadásban levő sorszámok): 36., 48., 50., 58. 64—72. 77—78. sz.

² EPhK. 1917. 596—597. l. LBl., szerzők nélkül.

³ IK. 1924. 46., 1925. 258., 1931. 206. l. SdL., Haydn-szövegek és LBl., pontos forrás: 9., 41., 57., 101., 131., 180. sz.

⁴ EPhK. 1906. 714., 1912. 63., 1913. 58. és 710. l. Pontos megjelölés: 83., 148., 152. sz.

⁵ *Das deutsche Lied im XVIII. Jh.* I—III. (1902.) ill. *Unsere volkstümlichen Lieder.* (1900.)

⁶ *Karl Wilhelm Ramler bis zu seiner Verbindung mit Lessing.* 1886.

⁷ 99., 115., 137., 143., 149. sz.

⁸ L. Fest S., *Verseghy forrásaihoz.* EPhK. 1917. 316. l. 96., 146., 157. sz.

⁹ Verseghy költ. id. kiad., 100., 102., 114., 116., 127., 144., 151., 153. sz. Horatius és 18., 28—30., 119. Ovidius.

¹⁰ Kassán, 1786. II. k. 131. l. — Császár Elemér is (*Deákos költők*, id. kiad. I. 316. l.) görög származású latin epigramma fordításának tartja.

Szabó Dávid:

... s mivel még volna setétség,
Ennek amaz ragadá nyílait, annak emez.

Több öreget sebesít nyíllával azóta Kupido,
'S még több Ifjat halál' nyíla halomba le-ver.

Verseghy:

... pihegnek a' setétben
Amor Halálnak tegzét
Halál viszontag Amorét
fel-füzi ölében.

... Halál az öregekre
Amor tzelöz szívekre.
Azóta halnak az iffiak
's vetemédnek az aggtottak
a' tsúf szerelemre.

31. *Egy Fülemléről és a' Hárfásról* a másik. — Bevezetését Császár, mivel Verseghy művésziesen játszott a hárfán, a valón alapulónak tartja. Mindamellett egészében nem tartja eredeti alkotásnak: «keresettsége magán viseli a XVIII. századvégi nyugateurópai költészet stílusának bélyegét.» (Verseghy, *Kisebb költ.* 340. l.) Formája valóban emlékeztet a németekre; tárgya azonban régibb. Strada jezsuita *Prolusiones Academicæ* c. könyvéből (1617) idézi Molnár János *Könyv-háza* (III. szakasz 1783. 225. l.) egy dal-verseny győztesül *Balthassar Castilionius* XV. századi hexameterait (aki az alexandriai Claudianus követője volt): *Certamen poetæ et philomelæ*. Lehet, hogy Verseghynek más, közvetlenebb forrása is volt; mégis, valószínű, hogy Verseghy *A' Fülemlének a' Hárfással való vetekedését* (így nevezi Molnár) a *Magyar könyv-házban* olvasta: az időpont is vág. A latin még részletezőbb és kedvesebb. Íme, egy kis párhuzam:

Castiglione:

... vitam summo in certamine linquens
Victoris cadit in plectrum, par nacta sepulcrum:
Usque adeo et tennes animas ferit aemula virtus.

Verseghy:

Le-fordul a' fa ágáról
s éppen hárfámba esik,
ebbe, mint egy koporsóba
hartza után le nyugszik.

Verseghynek, a hárfásnak, valószínűleg megtetszett a tárgy, és így született költeménye, amely megrövidítve és első személyben, de részenként követi Baldassare Castiglione versét.

A német források közül csak azokat sorolom föl, amelyeket vagy eddig is ismertünk, de nem ismertük az eredetijének szerzőjét, vagy eddig nem ismertünk; ez utóbbiaknál mindig közlök összevetésül rövid párhuzamot. Sajnos, ez utóbbiak közül maradt, amelynek szerzőjét én sem tudtam megállapítani.

8. *A' Vitéz.* — Forrása: Chr. F. Weisse, *Der Soldat.* — Steffan, SdL. II. Abth. 18. — A LBl.-en kívül — mondja Császár — «valószínűleg volt Verseghynek más, eddig előttünk ismeretlen forrása is. Különösen érdekes ebből a szempontból *A' Vitéz* című költemény, mely versszakaszainak párhuzamos szerkezetével és egészen arányosan kifejezett ellentéteivel, főként

pedig ismétlődő verssoraival nagyon elűt Verseggy későbbi alakító eljárásától.» A fősorolt vonásokban Verseggy híven ragaszkodik forrásához; a szöveg fordítása azonban szabad, a tartalmát Verseggy kissé megfésülte. Idézem a költemény egyik strófájának párhuzamát, azért is, mert a német versben Magyarországról is szó van:

Wenn sie in volle Keller brechen,
Und brüderlich zusammen zechen,
In Ungarn oder an dem Rhein:
So wünsch' ich ein Soldat zu
[seyn.
Doch wenn sie sich zu frech bezeigen,
Auf Schanzen, Wäll' und Mauren
[steigen,
Wo plumpe Mörser Feuer speyn:
So wünsch' ich kein Soldat zu
[seyn.

Ha egygyütt társaságba mennek,
jó borral 's étkekkel töltődnek
's fel-serkennek az örömré,
kedvem jön a' vitézségre.
De ha magas bástyákra hágnak
's ott maid nem estig el-hartzolnak
biztatván egymást fegyverre,
nints kedvem a' vitézségre.

10. *Rozilis és Dafnis.* — Forrása: Christian Felix Weisse, *Die zu späte Ankunft der Mutter.*

11. *Fillint.* — Forrása: Christian Felix Weisse, *Eine sehr gewöhnliche Geschichte.*

12. *Butszás.* — Forrása: *Abschied an Lorchen.* — Friberth, SdL. III. 8. — A szöveget is csak a SdL-ből ismerem, szerzőjét nem tudtam megállapítani. Az eredetiben 5 strófa van, Verseggy az 1., 2. és 4. strófát dolgozta át, minden strófában inkább csak az első négy sorhoz ragaszkodott, a többiben egészen szabadon költ, sőt az utóbbi sorok verselését is átalakítja; az első strófát közlöm:

Mein Kummer weint allein um dich,
Mit mir ist's so verloren.
Die Umständ' überweisen mich,
Ich sey zur Noth geboren.
Drum spare Seufzer, Wunsch und Flēhm,
Du wirst mich wohl nicht wieder sehn,
Als etwa in den Auen,
Die Glaub' und Hoffnung schauen.

Tsak érted sír bágygyadt szívem,
magára nem gondolván,
Mert hogy keservre születtem,
láttya estünkből nyilván.
El szélleszték szerelmünket
hirtelen el-jegyzéssel,
Örök gyászba szívünket
tették reménységünkkel.

13. *A' Győzhetetlen Szív.* — Forrása: *Holdes Mädchen, könn't ich wissen.* — Steffan, SdL. II. 22. — A szöveget itt is csak a SdL-ből ismerem, ennek a költőjét sem tudtam megállapítani. A vers Steffannál 3 strófa, Verseggy a közbülsőt elhagyta s az utolsó strófa első felét is szabadon dolgozta át:

Holdes Mädchen, könn't ich wissen,
Ob dein Herz denn garnichts fühl't;
Wenn bey sanften Händeküssen
Manche Thräne mir entquillt.
Meine Hand still deine drückend
Furchtsam dann an Busen legt
Und mein Herz, so ganz entzückt,
Mächtig dir entgegen schlägt.

Mond-meg, kérlek, nyájjas Lyánka,
meg-indulé Te szived,
Midőn sirva szorongattya
kezedet szerelmesed?
Midőn szemem félelmissen
szögezve van képedhöz
és szívem vervén sebesen
ohajt 's repdes szivedhöz?

14. *Mariane' haláláról.* — Forrása: Albrecht Haller, *Trauer-Ode bey'm Ableben seiner geliebten Mariane.* — Steffan, SdL. I. 12. — Az eredetiben

16 strófa, ezekből már Steffan is (aki a szerzót is megjelöli) csak kilencet közöl; Verseghy hármát fordít le. Csak az első strófát idézzük összevetésül:

Soll ich von deinem Tode singen? O Mariane! welch ein Lied! Wenn Seufzer mit den Worten ringen Und ein Begriff den andern flieht. Die Lust, die ich an Dir gefunden Vergrößert jetzund meine Noth; Ich öffne meines Herzens Wunden Und fühle nochmals Deinen Tod.	Most o! Mariane! haláloednak éneklek egy odátskát, ha zokogásim bús hangomnak el nem borították folyását. Mennél édesebb volt szerelmed, annál nagyobb most gyötrelmem! Előttem van naponkint képed 's naponkint meg-újúl sebem.
--	---

Hallernak ez a verse — a *Die Alpen* c. leíró költeményével és a *Doris*-szal együtt (Verseghynél 101. sz., v. ö. Major, IK. 1924. 46. l.) — a legnépszerűbb éneke volt. Felesége, Wysch Mariane halálára írta, akit 1731-ben vett nőül s alig öt évi házasság után vesztett el. Verseghy tehát Hallernak legismertebb lírai költeményeit fordította le, de azért, mert a SdL. ezeket közli megzenésítve.

16. *A' Szegefű*. — Forrása: Johann Wolfgang von Goethe, *Das Veilchen an der Wiese*, az *Erwin und Elmire* c. daljátékából. (Alszeghy föltévése, EPhK. 1917. 597. l., helytelen.) — E költeménynek külön nevezetése, hogy ez az *első magyar Goethe-fordítás*, mégpedig Goethe egyik legnépszerűbb s legtöbbször (több, mint 30-szor) megzenésített dalának fordítása. Verseghy a *Sammlung deutscher Lieder*-ben találta, kétszer is: Steffan és Friberth kompozíciójával. Steffan — 1779-ben — nemcsak Goethe igazi nagyságát nem ismerte fel, hanem arra sem ügyelt, hogy Goethe-verset zenésít meg: a szöveg fölé *Gleim* nevét írta. Tévedésének az volt az oka, hogy Gleimnek is van egy *Das Veilchen* c. költeménye s mindkét vers Jacobi *Iris*-ében, mégpedig ugyanabban az évfolyamban (1:75) jelent meg.¹ Verseghy e szerint *A' Szegefűt* mint Gleim versét fordította le. Nagyon kezdetlegesen. A gyatra átdolgozásban csak egy mozzanat érdekes: a rokokó nagyon kedvelt kicsinyítései jelentkeznek benne. Hogy a *Veilchen* helyébe *szegefű* kerül, annak nyilván az az oka, hogy költőink a három rövid szótagú *ibolyával*, *violával* nem boldogultak. A *Veilchen* Szentjóni Szabó Lászlónál is (*a' Czenczi' rózsája*), Csokonainál is *rózsa*. Mint legrégebb Goethe-fordításunkat, eredetijével együtt, idézem egész szövegében:

Ein Veilchen auf der Wiese stand
Gebückt in sich und unbekannt,
Es war ein herzig's Veilchen;
Da kam eine junge Schäferin
Mit leichtem Schritt und munterm Sinn
Daher, daher, die Wiese her und sang.

Ah denkt das Veilchen — wär ich nur
Die schönste Blume der Natur,
Ach nur ein kleines Veilchen.
Bis mich das Liebchen abgepflückt
Und an dem Busen matt gedrückt
Ach nur, ach nur ein Viertelstündchen lang.

Az út mellett egy Szegefűtske
meghajolván, bús homlokkal
föld színére borula.
Történt, hogy a szép szüzeckske
csendes lábbal s víg orcával
arra sétálván, da'ola.

Ó!bár — úgymond a szegefűtske
legszebb volnék e rétecskén
ó csak egy szép rózsácska!
Hogy letörvén e szüzeckske
bágyadozni tiszta mellén
ó csak egy fertályig hagyna.

¹ U. ott, id. k. és II. 528. l.

Ach, aber ach das Mädchen kam
Und nicht in Acht das Veilchen nahm,
Ertrat das arme Veilchen.
Es sank und starb und freut sich noch
Und sterb' ich denn, so sterb ich doch
Durch sie, durch sie — zu ihren Füßen doch.

De jaj nem vévén szegénykét
észre, épen reája lép
s legyőtri föld színére.
Dőlven ő s végezvén éltét —
Élég, úgymond, ó kedves kép,
hogy te végzéd éltetmet, te!

17. *A' Hivség.* — Forrása: Johann Nicolaus Götz, *Der Bund des Thyrsis und der Daphne.* — Steffan, SdL. I. Abth. 16.

20. *Panasz.* — Forrása: Ewald Chr. v. Kleist, *Amynt.* — Steffan, SdL. I. 7. — Verseghy az eredetinek öt strófáját háromba vonta össze. V. ö. Alszeghy, EPhK. id. h. L. még Révai és Kazinczy fordítását.

21. *Az Erdő.* — Forrása: Albrecht Haller: *Doris.* — Steffan, SdL. I. Abth. 10. és Fribert, SdL. III. Abth. 28. — V. ö. még a 101. verssel (*Dórishoz*), amely hívebben fordít néhány strófát Haller 22 versszakából. Ez is szabad átdolgozás, de v. ö. első két strófáját a 101. sz.-nak 2. és 3. versszakával.

23. *Szerencsétlen Szerelem.* — Forrása: *Ich ging einst einen Frühlingstag...* Steffan, SdL. II. Abth. 19. — Szerzőjét nem tudtam megállapítani, szövegét Steffan id. h. vetettem össze. A fordítás hűségére az utolsó strófát idézem:

Nun hat sie Busen voll und Schoos
Und ach nun ward ihr Schmerz zu gross!
Sie goss die Liebebürd' hinab,
Liegt, sprach sie, seyde mein sanftes Grab,
Und sank dahin — ein stilles Ach
Voll Lieb' und Leid ihr Herz zerbrach.

Nagy lett végre szív fájdalom,
sokszor 's mélyen fohászkoda.
Virágot öntvén egy dombra,
lesztek, úgy mond; testem' sírja.
Egy mély, terhes 's nagy ah! után
repedt szívvel meg-holt dombján.

24. *Az el-hagyatott.* — Forrása: *Die Verlassene.* Haydn, XII. Lieder 1782. I. Th. 5. — A szöveget csak Haydn kótájából idézem, szerzőjét nem tudtam megállapítani:

Hör auf mein armes Herz so bang zu
[schlagen
Er spottet deiner Leiden, deiner Klagen,
Er schloss durch Leichtsinns sich das
[Thor der Reue
Der Ungetreue

Haggyj-fel, ó bús szívem! az aggó-
dással!
Nints haszna! nem gondol óhaj-
[tásiddal.
Ki-zárt szerelméből, 's meg-szeg-
[vén hitét
El-adta szívét.

25. *Amor.* — Forrása: Johann August Weppen *An Iris.* — Friedländer, id. m. II. 244. — Haydn, XII. Lieder. 1782. — Az eredeti vers 6 strófa, Verseghy a 4. és 5. strófát kihagyta. Az eredetinek anapaestusai-val még nem tud megbirkózni. A papra vall, hogy a *Lieben* szót jelképesen Ámornak fordítja s Ámor fortélyának utálatáról beszél, amiről a németben nincs szó. A fordítás elég szabados; ennek bizonyosságául a 3. strófa párhuzamát közlöm:

Der Feige wird herzhaft,
der Prasser genau,
Der Karge verschwendrisch,
der Dumme wird schlau,
Und Amorn zum Preise
Vergafft sich der Weise,
Der Hagestolz seufzet nach
Mädchen sich grau.

Fösvényből pazarlót,
tsalárdot hívből,
Nevelni háborgót
tud a' tsendesből.
Meg-jádza a' böltsnek
fel-tisztult elméjét,
Ha készül tűzének
fojtani mérgét.

38. *Rozilishoz*. — Forrása, Christian Felix Weisse, *Antwort auf eine Auffoderung*. Major téved, mikor a vers forrásául a Haydn-dalok *Der erste Kuss* c. szövegét jelöli meg (IK. 1924. 48. l.), csak a dallam való Haydntól. (L. Verseggy sajtókezű bejegyzését a *Mi a Poézis?* c. kötetébe, Nemz. Múz. Oct. Hung. 603.).

42. *Thirzis' üzenettye*. — Forrása: G. H. A. Koch, *An die Westwindé*. Steffan, SdL. I. Abth. 21. — Az Uránia III. 1794. 207. l. megvan az *An die Westwinde* Csokonai átdolgozta változata is *A feléledt pásztor* címmel (Thyrsis és Laura), de a némettől (melynek szintén két strófája van) eltérő, önálló folytatással: Laura válaszával. Az első strófát Verseggyével összevetve adjuk, egyben a fentieket adalékul Csokonai forrásaihoz.

Verseggy:

Ott szendereg, ledülve egy halomra,
's mosolygva nézget a' virágos ágyra,
szivemnek Asszonya!

Ámor' követtye, tsendes esti szellet!
menny, sügd meg néki, hogy tanyája

[mellett]

haldoklik pásztorá

Csokonai:

Amott, hol a nyájas patak,
Köveccsin játszadoz,
Laurám a zöld fűzfák alatt
A' völgybe szunnyadoz,

Te jöjj most gyenge szellet!
S lengvén hajfúrtje mellett,
Sügd néki ezt, hogy Thyrsise
Végsőt lehellelt.¹

45. *A' magyar Kísasszonyokhoz*. — Forrásai: Christian Felix Weisse, *An die Muse* és Karl Wilhelm Ramler, *Der Liederdichter*. LBl. I. 1. és III. 1. Az utóbbiból Verseggy csak a gondolatot vette; ezt verse első felében hőbeszédűen fejt ki; az előbbiből vette költeménye befejezését. Forrásait azonban maga jelöli meg így.

46. *A' Rósához*. — Forrása: K. W. Müller, *An die Rose*. Steffan, SdL. IV. Abth. 2. LBl. IV. 20. Tévesen Csokonainak is tulajdonított vers. V. ő. Császár id. kiad. 352. l., Major, IK. 1925. 261. l. és Verseggy, *Mi a Poézis...* 1793. 71. l. — Müller költeménye sem eredeti, hanem Walter angol költő verséből készült. Érdekes, hogy Verseggy Walter költeményét is lefordította, angol nyelvgyakorlásul, prózában. (Zirci levéltár, Verseggy apróbb fordításai, 231. sz. *Aus den Englischen*.) Első strófája így szól: «Eredgy! szerelmes rósa! mond annak, a ki üdejét velem együtt vesztegeti, hogy tudgya meg most, mikor én ötet tehozzád hasonlítom, mely édesnek és szépnek tetszik ő lenni.»

47. *Klórís a' Fülemiléhez*. — Forrása: Christian Felix Weisse, *Chloris an die Nachtigall*.

51. *Az egyetlenetlen Hartz*. — Forrása: Johann Nicolaus Götz, *Der Sieg über Agatheen*.

52. *Szenderedő Thirzisre*. — Forrása: Kettembeil, *Chloe*.

53. *A' szemérmes Leány*. — Forrása: Christian Felix Weisse, *Die Schamroethe*.

54. *Dámon és Dórís*. — Forrása: Johann Nicolaus Götz, *Arkadisches Gespräch*.

55. *A' Házasság' Istene*. — Forrása: Heilmann, *Hymens Vorschlag*.

¹ V. ő. még Csokonai ÖM. (Harsányi—Gulyás) I. k. 2. r. 377. l.

56. *A' hideg vérű Leányka.* — Forrása: Johann Nicolaus Götz, *An eine Spröde.*

57. *Fillisnek Panaszi.* — Forrása: Christian Felix Weisse: *Klagen.* — Steffan, SdL. II. Abth. 11. — Érdekes, hogy Verseghynek a *Mi a' Poëzis* ? c. kötetébe írt jegyzete szerint (Nemzeti Múzeum, Oct. Hung. 603.) *ária: Soll ich von deinem Tode...* (Haller verse, l. 14. sz.) — U. ott a 2. strófa után egy eddig ismeretlen strófát írt:

Ah! nálla nélkül puszta nékem
A' legmosolygóbb tartomány:
'S a'merre járok, üldöz engem
Orczája, mint egy látomány.

76. *Dámonhoz.* — Forrása: Christian Felix Weisse, *Die Klugheit.* Steffan, SdL. II. Abth. 6. 56. — Hogy Verseghy ezúttal nem Ramler gyűjteményéből, hanem Steffan szövegéből merített, azt az alábbi párhuzam igazolja.

Már Ramler sem tartotta tiszteletben a szerzők szövegét, Steffanéé azonban épenséggel alaposan változtatgattak a szövegen. A *Klugheit* után oda is jegyezte: «Nach Weissens bekanntem Liedchen von gleichem Anfange eine Nachahmung.» Ramler szövege ezúttal (LBl. II. k. 378.) hiteles. (Weisse, *Kl. Lyr. Ged.* 1778. I. k. 125.1.) A Steffan-féle szöveg három strófáját (Weissenél is annyi) Verseghy ötre bővítette. A költeményt nemcsak szerkezete miatt közöljük eredetijével együtt egészen, hanem, mert megmutatja, hogyan tünteti el Verseghy az eredetinek sikamlósságát: egy utolsó strófával még erkölcsi célzatot is teremt.

Steffan

Ja, Damon, ich verstehe dich,
Ich sollte, meinst du, leichter glauben.
Gut, was hernach? vielleicht erlauben?
Ich bin zu klug, verstehst du mich.

Du wähltest, ich verstehe dich,
Mich etwann so zum Zeitvertreibe.
Nein, Damon, nein, bleib mir vom Leibe,
Ich bin zu klug, verstehst du mich.

•Du preystest Reichthum, Stand und dich
Und meynst, man könne dich nur wählen.
Gut, sieh, wie die Begriffe fehlen,
Sey künftig klug, verstehst du mich.

Verseghy

1. Jól értem, Dámon, szavadat,
hogy többet higgyek, azt kívánod,
de én azt mondom, ha nembánod:
hogy ösmerem bal czéledat.

2. Nem úgy kedvellsz te engemet,
hogy hitvesednek választhatnál,
Sőt tán örökre utálhatnál
ha tölteném vak kedvedet.

4. Ajánlod minden kincsedet,
ha lángjaimra szert tehetnél,
De tán könnyebben megvehetnél,
ha nem tudnám sok érczedet.

Weisse első strófája, az ősforrás, összevetésül:

Ja, Damon, ich verstehe dich!
Du suchst mir einen Kuss zu rauben:
Gut, einen will ich dir erlauben;
Doch sey auch klug! verstehst du mich?

79. *Rozilis és Dámon.* Forrása: Christian Felix Weisse, *Doris und Damon.* Steffan, SdL. I. Abth. 13. Álljon itt párhuzamul a két vers, mint a legjellemzőbb rokokó-versek közül való:

Weisse

Doris.

Lieber Damon, dein Begehren
Dich zu lieben, geh ich ein.
Aber willst du mir auch schwören,
Ewig mir getreu zu seyn?

Damon.

Liebe Doris, dein Begehren
Geh ich mit Entzücken ein:
Aber willst du mir auch schwören,
Ewig jung und schön zu seyn?

Verseghy

Rozilis.

Nyájas Dámon! csüggedéssel
szánom néked szívemet
csak fogadd meg esküvéssel
állandó hűségedet.

Dámon.

Szép Rozilis! csüggedéssel
teljesítem kedvedet,
csak fogadd meg esküvéssel
állandó szépségedet.

90. *A' Válogató.* Forrása: J. J. Eschenburg, *Der Gleichsinn.* Göttinger Musenalmanach für 1773. V. ö. még Friedländer id. m. II. 139. l., aki Haydn XII. Lieder, Wien 1782. 6. dalára utal. Haydnból állapítja meg Major (IK. 1924. 47. l.), hogy Verseghy költeménye «nem fordítás, mégis hatása alatt áll az eddig ismeretlen költőnek.» A költemény csakugyan nem fordítás, hanem közvetlen átdolgozás:

4. Sollt' ich voller Sorg und Pein
Um ein frommes Mädchen seyn?
Tödtete der Werth von ihr
Meines Werths Gefühl in mir:
Immer sey sie tugendreich,
Göttinnen und Engeln gleich;
Bleibt sie fromm, auch wenn sie
[küsst,
Was frag ich wie fromm sie ist.

3. Én egy szentes asszonyért
klastromozzam életemet,
A' ki nyájas csókomért
kárhoztassa lelkemet?
Légy te oly szent alkotmány,
mint a' most lett szűz leány!
Kút felett a szomjazás
tűrhetetlen sorvadás.

A Haydn-kóta bonni kiadása (Simrock) párhuzamosan egy francia szöveget is közöl. Viszont Eschenburg verse sem eredeti: a LBL. (IV. 5.) egy rövidebb változatot (*Antiseladon*) «Aus dem Altenglischen» közöl. Ramler ezt a verset Weissenek egy fordításából dolgozta át; nála *Der entschlossene Schäfer* a címe, s a költemény forrását pontosabban is megjelöli Percy gyűjteményében: «Aus den Reliquies of ancient english Poetry.» Verseghy költeménye tehát egy angol, francia és több német változathoz csatlakozik, de Eschenburg versén alapszik.

113. *Eggy Álom.* — Forrása: F. W. Gleim, *Der Traum.* — Steffan, SdL. II. Abth. 20. Gleim a verset Anakreon 8. dala után írta.

145. *A' Nefelejts.* — Forrása Verseghynek egy kis füzetében, amelybe 14 német dalt másolt, (Ciszterciek zirci levéltára, 222. k. 359—374. l.) kéziratban maradt ránk, szerzőjét nem ismerjük. A németnek három rövid strófáját Verseghy már az első átdolgozásban (*A' Nefelejts virág*) négyre bővítette (Császár-Madarász kiad. jegyz. 388. l.), utóbb egészen átdolgozta (l. u. o. 222. l.). Második strófáját összevetésül közlöm:

Das Blümchen lachte mir entgegen,
Wie meines Mädchens Augenblau,
Auf ihren zarten Blättern glänzte
noch frischer Thau.

Oh! benne, ammint rám mosolyga,
Laurámnak láttam kék szemét,
A' harmat éppen ráhullatta
gyenge tejét.

A magyar vers Raffael kótájával jelent meg; eredetijét Major nem találta (IK. 1925. 259. l.) A hangjegy megvan a bécsi *Verein für Musikfreunde*

hangjeggyűjteményében, *Das Vergissmeinnicht* a címe, de szövege, (mindössze egy strófa) a fentivel csak tárgyban egyezik.

147. *Amor a' borban.* — Forrása: Chr. F. Weisse, *Der verschwundene Amor.*

Ich trank mit Chloen Malaga:
Schnell war der Gott der Liebe da.
Ach! seufzte Chloe, sieh, schon stört er unsre Freuden;
Hasch' ihn mit mir, ich will die Flügel ihm beschneiden.

«Halt, liebste Chloe! sag' ich, halt!
Die Flügel wachsen ihm zu bald,
Dem kleinen Bösewicht! wir wollen ihr ersticken:
Nicht wahr? so kann er uns in Zukunft nicht bertücken.»

Wir haschten: eh man sich's versah,
War er bald dort, bald wieder da;
Zuletzt verschwand er gar. Doch, als wir ausgetrunken,
Da fühlten wir, er war in unsern Wein gesunken.

Tállyait iddogáltunk Dórisommal ...	eltűnik. ...
... sebesen repülőn	-----
érkezik egy kis Amor.	a' reánk váró poharat
... «Típord le	újra kezünkbe vesszük
a' pogányt! úgymond rebegő	-----
Dórisom: új bajokra	's élledező tűzünknek
győzi lecsillapított	ah! csak új habzása után
szíveinket!»	vesszük iszonyal észre,
Talpra kelünk ... üzzük	hogy botorúl megittuk
fel 's alá ...	a' kis Amort, ki magát
ő enyeleg, ...	csalfa borunkba vette.
's végre tekintetinkből	

Ide sorolhatjuk még a *Mi a poézis?* 4. lapján Friedrich von Hagedorn, *Die Glückseligkeit* c. költeményéből lefordított négy sort. V. ö. IK. 1919-21. 1.)

A *Pannonhalmi énekeskönyvben* van egy vers (6. sz.), amelyről azt írtam, hogy vagy Faludié, vagy Versegyhé — művészi szerkezete és verselése miatt inkább Faludié. Forrása miatt ma inkább Versegyhének tartom:

(*Klórishoz.*) — Forrása: Cronegk, *An Chloris*. LBI. VIII. Buch 55. Íme a párhuzam:

Deine Herrschaft, falsche Schöne	Meghanyatlott uraságod
Und mein Frohdienst sind vorbey.	büszke Klóris, elhidd bár,
Wer sein Unglück sucht, der fröhne	akárcire ved pórázod,
Deinen Reizen! ich bin frey.	az én szívem nem rab már.
-----	-----

Wär ich nicht in deinen Banden:	Hiszed Klóris, hogy panaszmom
(Ich bekenn'es ohne Reu!)	nem szerelem zálogja,
Hätt' ich dir so oft gestanden,	nem szólanék, azt fogadom,
Liebste Chloris, ich bin frey?	szívem szabad ha volna.

Ha nem Versegyhé, akkor is a rokokó-líra sikerültebb alkotásai közül való.

GÁLOS REZSŐ.